

JAK FUNGUJE HOSPODÁŘSKÁ A MĚNOVÁ UNIE

Rada
Evropské unie

Upozornění

Tuto publikaci vypracoval generální sekretariát Rady, a to pouze pro informační účely. Nezakládá odpovědnost orgánů EU ani členských států.

Další informace o Evropské radě a o Radě naleznete na těchto internetových stránkách:

www.consilium.europa.eu

nebo se můžete obrátit na oddělení generálního sekretariátu Rady „Služba informací pro veřejnost“:

Rue de la Loi/Wetstraat 175

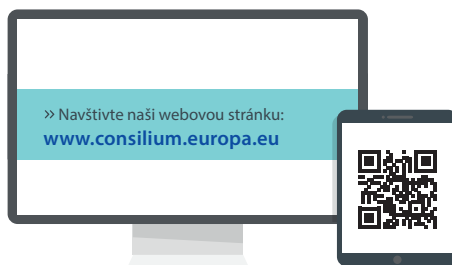
1048 Bruxelles/Brussel

BELGIQUE/BELGIË

Tel. +32 (0)2 281 56 50

Fax +32 (0)2 281 49 77

www.consilium.europa.eu/infopublic

Řadu dalších informací o Evropské unii naleznete na www.europa.eu.

Lucembursko: Úřad pro publikace Evropské unie, 2017

Předchozí vydání: 2014

Print ISBN 978-92-824-6106-8

doi:10.2860/13290

QC-04-17-545-CS-C

PDF ISBN 978-92-824-6077-1

doi:10.2860/45276

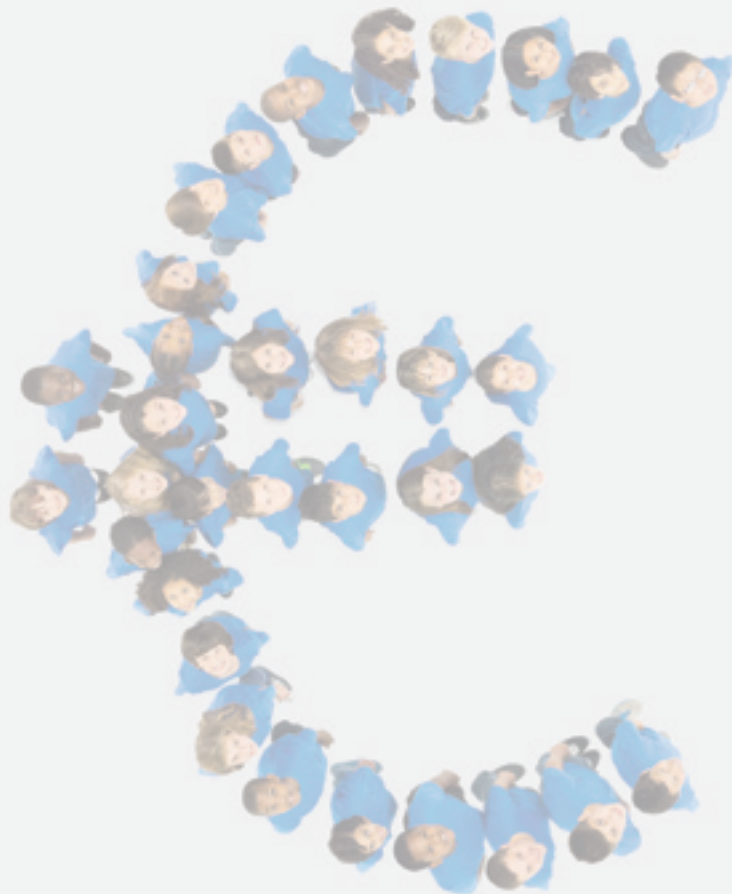
QC-04-17-545-CS-N

© Evropská unie, 2017

Užití tohoto materiálu je povoleno pod podmínkou uvedení zdroje.

Obrázek na titulní straně: © Compassionate Eye Foundation/Jasper White, Gettyimages

K jakémukoli užití tohoto materiálu je nutné získat souhlas přímo od držitele autorských práv.

JAK FUNGUJE HOSPODÁŘSKÁ A MĚNOVÁ UNIE

„Cílem Společenství je zřízením společného trhu a postupným sblížením hospodářských politik členských států podporovat v celém Společenství harmonický rozvoj hospodářských činností, stálý a vyvážený rozvoj, vyšší stabilitu, rychlejší zvyšování životní úrovně a těsnější vazby mezi členskými státy.“

Římská smlouva, článek 2

„Během celé krize jsme podnikali rozhodné kroky na ochranu finanční stability a na podporu návratu k udržitelnému růstu. Budeme v těchto opatřeních pokračovat a EU i eurozóna vyjdou z krize posílené.“

Závěry Evropské rady, 17. prosince 2010

„Krise, která nás zasáhla, neměla co do intenzity a rozsahu obdoby. Naše loď byla zmítána bouří a my jsme ji museli opravit. Bylo nezbytné přijmout drastická rozhodnutí. Snažili jsme se určit prvotní příčiny krize. Všechny členské státy musely snížit své zadlužení a schodky. Museli jsme zvýšit konkurenceschopnost našich ekonomik. Pomáhali jsme si navzájem a táhli jsme za jeden provaz. [...] Evropská unie je teď mnohem lépe vybavena pro zvládnání současné krize i pro předcházení podobným situacím v budoucnu.“

Herman Van Rompuy, předseda Evropské rady, 1. března 2012

Projev Hermana Van Rompuye u příležitosti znovuzvolení do funkce

„Obnova důvěry v eurozónu dokládá, že úsilí při provádění reforem se v konečném důsledku vyplatí. Je to zjevné ze skutečnosti, že byla obnovena důvěra trhů. Ještě důležitější však je, že se tento vývoj projevuje návratem politické důvěry. [...] V neposlední řadě je třeba říci, že společným jmenovatelem našich snah je prosazování cílů Evropské unie. Cíli Unie je podporovat mír, své hodnoty a blahobyt svých obyvatel.“

Mario Draghi, prezident Evropské centrální banky, 27. února 2014

Na cestě k oživení a role ECB, projev

„Musíme být tvrdě odhodláni skoncovat s hospodářskou krizí. Neseme odpovědnost za dotvoření skutečné hospodářské a měnové unie. Tento úkol beru velmi vážně. A nesmíme zapomínat, že naše společná měna, euro, je naší předností, nikoli nevýhodou.“

Donald Tusk, předseda Evropské rady, 1. prosince 2014

Vyjádření u příležitosti slavnostního převzetí funkce od odcházejícího předsedy Hermana Van Rompuye

„Stabilita rovněž znamená posilování systému, který jsme doposud vybudovali, aby byl méně zranitelný. Proto prosazují úplné dotvoření bankovní unie a unie kapitálových trhů, tak aby měnová unie byla přínosem, a nikoli rizikem pro stabilitu.“

Jeroen Dijsselbloem, předseda Euroskupiny, 9. prosince 2016

Projev na konferenci u příležitosti 25. výročí podpisu Maastrichtské smlouvy

OBSAH

Co je hospodářská a měnová unie?	7
Úloha jednotlivých aktérů v hospodářské a měnové unii	9
Hospodářská a finanční krize	13
Jak krizi vyřešit?	14
1. Lepší koordinace politik	14
2. Finanční stabilita – vytvoření bankovní unie	22
3. Mechanismy stability	27
Časový přehled — konsolidace hospodářské a měnové unie	29

Porovnání cen je jednodušší v eurozóně, kde 19 zemí sdílí stejnou měnu.

© Gina Sanders – Fotolia.com

CO JE HOSPODÁŘSKÁ A MĚNOVÁ UNIE?

„Unie vytváří hospodářskou a měnovou unii, jejíž měnou je euro.“
([Smlouva o Evropské unii](#), čl. 3 odst. 4)

Hospodářská a měnová unie, neboli HMU, představuje proces integrace evropských ekonomik. HMU přispívá spolu s jednotným trhem k hospodářské stabilitě, vyváženému hospodářskému růstu, vysoké zaměstnanosti a udržitelným veřejným financím.

Tento rámec politik stojí na dvou pilířích, jimiž jsou **jednotná měna** – euro se společnou měnovou a kurzovou politikou – a Evropská centrální banka (ECB) a **koordinace hospodářských politik členských států**.

Měnovou politiku pro jednotnou měnu řídí na nezávislé bázi ECB. Jejím prvořadým úkolem je udržovat cenovou stabilitu v eurozóně jako celku.

Členské státy jsou nadále odpovědné za vlastní hospodářskou a fiskální politiku, například v oblasti daní a vnitrostátních rozpočtů (výdaje a výpůjčky).

Členské státy však své celkové politiky **koordinují** na úrovni EU za účelem vytvoření hospodářského prostředí, které zahrnuje vyrovnané vnitrostátní rozpočty, regulované finanční trhy, stabilní ceny a vyšší růst a zaměstnanost.

Euro jako společnou měnu doposud přijalo 19 členských států.

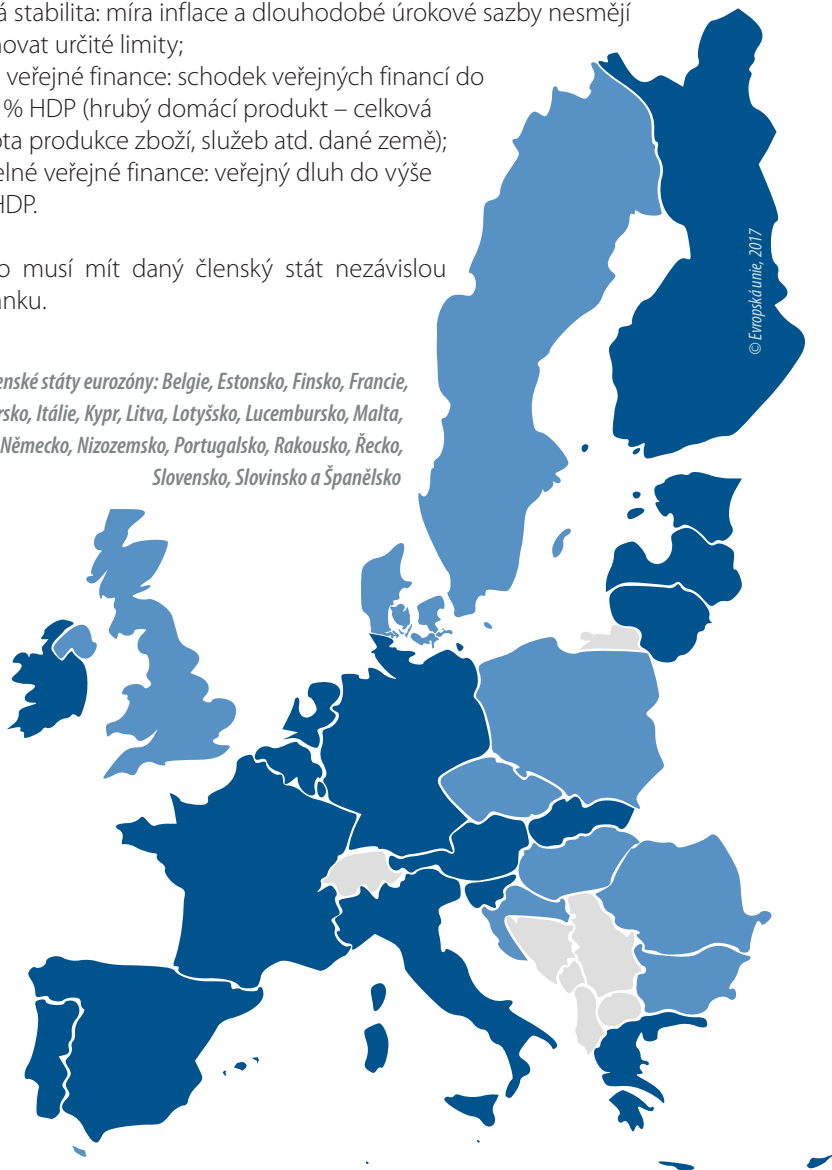
Díky euru je pro spotřebitele jednodušší porovnávat ceny a při nákupu zboží či služeb v jiných členských státech eurozóny není nutné hradit žádné poplatky za převod měn nebo transakční náklady. HMU tak podporuje vytvoření jednotného trhu, na němž je zajištěn volný pohyb zboží, služeb, osob a kapitálu.

Do **eurozóny** by v budoucnosti měly vstoupit všechny členské státy EU kromě Spojeného království a Dánska, které se rozhodly zůstat mimo ni. Pro vstup do eurozóny musejí členské státy splňovat určitá kritéria týkající se hospodářské a finanční stability, známá jako **konvergenční kritéria**. Těmi hlavními jsou:

- cenová stabilita: míra inflace a dlouhodobé úrokové sazby nesmějí přesahovat určité limity;
- zdravé veřejné finance: schodek veřejných financí do výše 3 % HDP (hrubý domácí produkt – celková hodnota produkce zboží, služeb atd. dané země);
- udržitelné veřejné finance: veřejný dluh do výše 60 % HDP.

Kromě toho musí mít daný členský stát nezávislou centrální banku.

Členské státy eurozóny: Belgie, Estonsko, Finsko, Francie, Irsko, Itálie, Kypr, Litva, Lotyšsko, Lucembursko, Malta, Německo, Nizozemsko, Portugalsko, Rakousko, Řecko, Slovensko, Slovinsko a Španělsko

ÚLOHA JEDNOTLIVÝCH AKTÉRŮ V HOSPODÁŘSKÉ A MĚNOVÉ UNII

Hlavní aktéři podílející se na hospodářské a měnové unii (HMU) jsou tyto:

Evropská rada vymezuje obecný politický směr, z něhož vychází práce Rady, Evropského parlamentu, Evropské komise a členských států.

Evropskou radu tvoří předseda Evropské rady, předseda Evropské komise a vedoucí představitelé členských států EU (hlavy států nebo předsedové vlád). Evropská rada zasedá nejméně čtyřikrát ročně.

Na **eurosummitech** jsou stanovovány strategické směry pro hospodářské politiky za účelem zlepšení konkurenceschopnosti a konvergence v eurozóně. Eurosummity představovaly spolu se zasedáními Evropské rady politické fórum na nejvyšší úrovni, v jehož rámci byla dojednávána společná opatření reagující na krizi veřejného dluhu.

Na eurosummitech zasedají vedoucí představitelé zemí eurozóny, předseda eurosummitu a předseda Evropské komise. Účastní se jich rovněž prezident ECB. Na zasedání může být přizván i předseda Evropského parlamentu a předseda Eurokupy. Obecně platí, že se eurosummit koná dvakrát ročně.

Rada ve složení pro hospodářské a finanční věci (ECOFIN) přijímá právní předpisy EU, koordinuje hospodářské politiky na úrovni EU a rozhoduje o tom, zda určitý členský stát může přijmout euro. Skládá se z ministrů financí nebo hospodářství členských států EU. Zasedání Rady ECOFIN se účastní rovněž Evropská komise a ECB. Rada zasedá zpravidla jednou měsíčně.

Eurokupina koordinuje hospodářské politiky v rámci eurozóny v zájmu podpory finanční stability a hospodářského růstu. Mezi její povinnosti patří příprava eurosummitů a navazující činnost. Je neformální skupinou ministrů financí nebo hospodářství členských států eurozóny. Zasedání Eurokupiny se účastní rovněž Evropská komise a ECB. Eurokupina zasedá zpravidla jednou měsíčně, a to v předvečer zasedání Rady ECOFIN.

Zasedání Euroskupiny dne 20. února 2017. © Evropská unie, 2017

Členské státy přijímají právní předpisy EU v Radě, sestavují svůj státní rozpočet v souladu s limity pro schodek a dluh a vytvářejí vlastní strukturální politiky týkající se trhů práce, důchodů a kapitálových trhů.

Evropská komise navrhuje nové právní předpisy EU a sleduje, zda členské státy plní cíle a dodržují platná pravidla, včetně pravidel týkajících se správy ekonomických záležitostí. Posuzuje rovněž hospodářskou situaci a poskytuje Radě doporučení ohledně rozhodnutí, která mají být přijata.

Evropská centrální banka (ECB) je centrální bankou eurozóny. Vytváří měnovou politiku, jejímž hlavním cílem je cenová stabilita, mimo jiné i tím, že stanovuje referenční úrokové sazby.

Eurosystém, který zahrnuje Evropskou centrální banku a národní centrální banky členských států eurozóny, pak měnovou politiku provádí.

Sídlo Evropské centrální banky je ve Frankfurtu nad Mohanem. © Daniel Roland, AFP

Evropský systém centrálních bank (ESCB) zahrnuje Evropskou centrální banku a národní centrální banky všech zemí EU, ať již přijaly euro, či nikoli. Akcionáři ECB jsou centrální banky všech členských států EU.

Evropský parlament se v některých oblastech koordinace hospodářských politik podílí na legislativním procesu EU jakožto spolunormotvůrce s Radou. Rada, Komise a předseda Euroskupiny pravidelně informují Evropský parlament o tom, jak jsou tyto právní předpisy prováděny.

*Systemy pojištění vkladů předcházejí
možnému vzniku bankovní paniky,
kdy lidé hromadně a spěšně vybírají
vklady z bank, neboť se obávají jejich
zhroutilí. © Lee Jordan, Creative
Commons 2.0*

HOSPODÁŘSKÁ A FINANČNÍ KRIZE

Hospodářská a finanční krize, která Evropu zasáhla v roce 2009, odhalila slabé stránky jejich ekonomik. Projevila se také vzájemná závislost evropských ekonomik, zejména v eurozóně: finanční potíže některých zemí se přenášely do jiných zemí a ekonomickou situaci dále zhoršovaly.

Krize postihla veřejné finance a bankovní sektor a ovlivnila růst, zaměstnanost a konkurenceschopnost. Hospodářský rozvoj se zastavil, ekonomika se propadla do recese, podniky byly zavírány a pracovníci propouštěni. Poklesly daňové příjmy, zvýšily se náklady na dávky v nezaměstnanosti a státy si musely půjčovat více peněz k pokrytí zvyšujícího se schodku. Veřejný dluh v některých zemích rychle rostl, což vedlo k růstu úrokových sazeb spojených s jeho financováním na neúnosnou výši a přivedlo některé země na pokraj úpadku.

V letech předcházejících krizi podstupovaly banky po celé Evropě nadměrná rizika. V některých zemích například až příliš ochotně půjčovaly peníze na stavbu domů, zatímco se ceny zvyšovaly. Po následném splasknutí cenové bubliny na trhu s nemovitostmi začaly ceny klesat, což způsobilo obrovské ztráty. Banky přestaly být ochotné půjčovat peníze podnikům, které potřebovaly kapitál pro rozvoj nebo zahájení činnosti – došlo k takzvanému zamrznutí úvěrového trhu.

Vlády musely zasáhnout a rekapitalizovat banky z veřejných prostředků. Kromě toho se ukázalo, že některé členské státy v době, kdy se ekonomice dařilo, neuplatňovaly zdravé rozpočtové politiky a nevytvořily si nezbytné rezervy pro zvládnutí krize. V důsledku rychle se zhoršujícího stavu veřejných financí, slabých vyhlídek růstu nebo otřesů ve finančním sektoru začaly finanční trhy u půjček poskytovaných vládám účtovat vyšší úrokové sazby. Problémy, se kterými se vlády jednotlivých zemí potýkaly při zajištění vlastního financování, měly následně negativní vliv na bankovní sektor a hospodářství.

JAK KRIZI VYŘEŠIT?

V reakci na krizi vyvinuly členské státy, eurozóna i Evropská unie jako celek obrovské úsilí ve snaze zajistit finanční stabilitu, podpořit růst a zaměstnanost a zlepšit správu ekonomických záležitostí.

Krize odhalila systémové nedostatky v ekonomikách členských států. Vlády členských států a evropské instituce proto přijaly širokou škálu iniciativ k zajištění finanční stability eurozóny a posílení regulační struktury eurozóny i celé EU. Aby zabránily opakování podobných šoků v budoucnosti, dohodly se na rozsáhlé reformě správy ekonomických záležitostí, zlepšení regulace a dohledu v bankovním sektoru a poskytnutí finanční pomoci vládám v eurozóně, které čelily finančním potížím.

1. LEPŠÍ KOORDINACE POLITIK

Na úrovni EU byla zlepšena koordinace politik mezi členskými státy. Tato změna se týká všech zemí EU, ale dosahuje ještě vyšší úrovně u zemí, které sdílejí euro jakožto společnou měnu.

Nový rámec koordinace se zaměřuje na prevenci. Průběžně probíhá sledování, aby byly co nejdříve zachyceny varovné signály. Cílem všech těchto opatření je posílit HMU a zvýšit její stabilitu, tak aby mohla přispět ke spolehlivějšímu a udržitelnějšímu sestavování rozpočtů v členských státech a k silnějšímu hospodářskému růstu zajišťujícímu více pracovních míst pro evropské občany.

Stabilní rozpočty

Základním kamenem koordinace rozpočtových politik je **Pakt o stabilitě a růstu**. Byl vytvořen k zajištění zdravých veřejných financí v celé HMU a soudržnosti rozpočtových politik v zemích, jež mají euro. Stanovuje referenční hodnoty, které musejí členské státy plnit: musejí udržovat schodek veřejných financí pod úrovní 3 % HDP a veřejný dluh nižší než 60 % HDP. Pakt byl zpřísněn v roce 2011, kdy vstoupil v platnost balíček šesti právních aktů posilujících správu ekonomických záležitostí EU (tzv. six-pack).

Pakt o stabilitě a růstu se skládá ze dvou složek – preventivní a nápravné.

Preventivní složka

Preventivní složka se zaměřuje na posuzování rozpočtových plánů jednotlivých členských států na nadcházející rok a rozpočtových politik na tři roky. Cílem je zabránit vzniku nadměrného schodku. Ve svých rozpočtových plánech členské státy nastiňují, jakým způsobem hodlají zajistit zdravé rozpočtové politiky v souladu s výše uvedenými kritérii. V případě členů eurozóny mohou být uloženy finanční sankce ve formě vkladů skládaných na účet Komise. Jedná se o nedílnou součást procesu, který se označuje jako evropský semestr.

Nápravná složka

Nápravná složka je aktivována v případě, kdy určitá země vykazuje nadměrný dluh nebo rozpočtový schodek. Pokud daný členský stát eurozóny nepřijme potřebné kroky k jejich nápravě, mohou být uloženy finanční sankce, zpočátku ve formě vkladů skládaných na účet Komise a poté v podobě pokut.

Pružnost při uplatňování pravidel

Při uplatňování výše uvedených pravidel se zohledňují různé mimořádné okolnosti, jež dané vlády nemohou ovlivnit a jež mají dopad na vnitrostátní rozpočty, jako jsou například hospodářská recese, mimořádné výdaje na boj proti terorismu nebo náklady v souvislosti s uprchlickou krizí.

V úvahu lze rovněž vzít vynakládání finančních prostředků na strategické investice a strukturální reformy, jejichž cílem je zlepšit rozpočtovou rovnováhu v dlouhodobém horizontu a podpořit růst.

Větší koordinace v rámci eurozóny

Rozpočtovou stabilitu následně posílil **balíček dalších dvou právních aktů týkajících se správy ekonomických záležitostí** (tzv. two-pack), který zlepšuje hospodářský a finanční dohled v eurozóně. Před přijetím návrhů rozpočtů vnitrostátními parlamenty předkládají členské státy eurozóny v rámci evropského semestru své návrhy rozpočtů Evropské komisi k posouzení.

Pokud se některý členský stát potýká s vážnými finančními potížemi nebo nestabilitou, Evropská komise jej může podrobit **posílenému dohledu**. Ten zahrnuje vyšší míru sledování ze strany Evropské komise a Rady, jež překračuje rámec obvyklé koordinace hospodářských politik, která se vztahuje na všechny země.

Zdravé veřejné finance: rozpočtový pakt

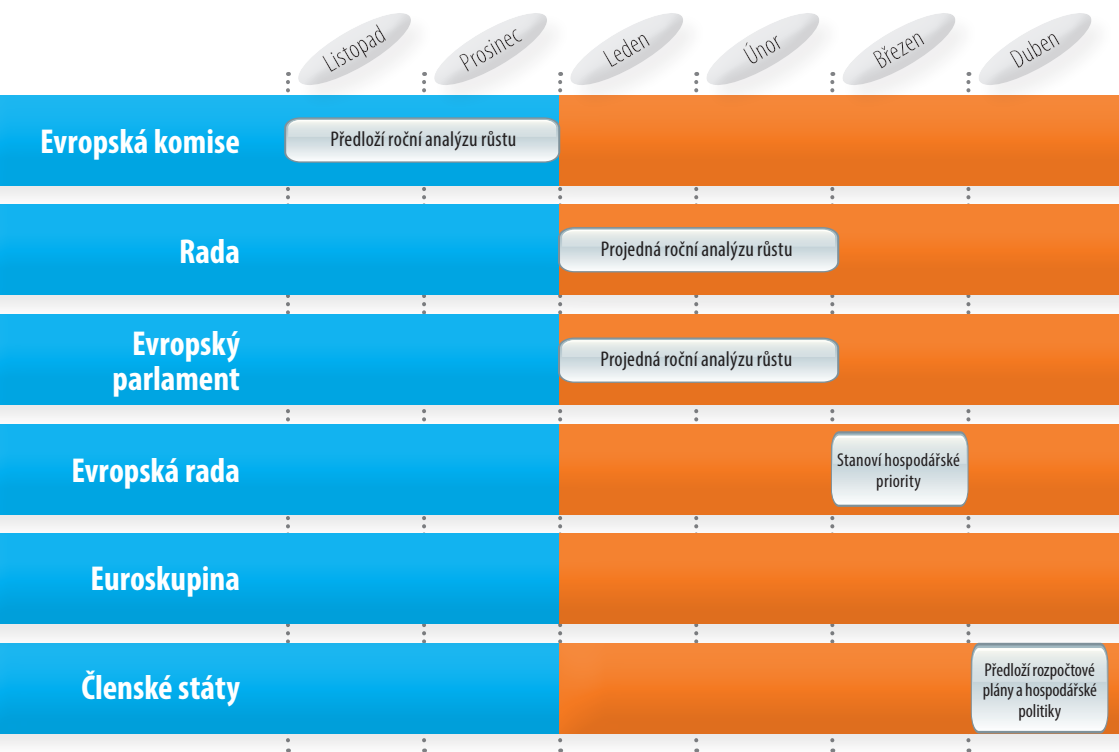
Smlouva o stabilitě, koordinaci a správě v hospodářské a měnové unii (rozpočtový pakt) vychází z rozpočtových pravidel Paktu o stabilitě a růstu a doplňuje je. Vyžaduje od členských států eurozóny, aby do svých vnitrostátních právních předpisů, pokud možno v rámci ústavy, zakotvily jednotná, trvale závazná rozpočtová pravidla.

Podle pravidla vyrovnaného rozpočtu nesmí roční strukturální schodek veřejných financí – schodek způsobený přetrvávající nerovnováhou mezi příjmy a výdaji země – překročit 0,5 % HDP. Pokud k překročení dojde, musí být automaticky zahájena opatření na snížení takového rozpočtového schodku. Nesplnění tohoto pravidla může vést k předložení dané věci Evropskému soudnímu dvoru.

Země, které se účastní Smlouvy o stabilitě, koordinaci a správě v hospodářské a měnové unii, musejí předem informovat ostatní účastnické země, Radu a Evropskou komisi, kdykoli plánují vydat nové dluhopisy. Projednávají rovněž veškeré plánované zásadní reformy hospodářské politiky.

Smlouvu podepsalo devatenáct členských států eurozóny (Belgie, Estonsko, Finsko, Francie, Irsko, Itálie, Kypr, Litva, Lotyšsko, Lucembursko, Malta, Německo, Nizozemsko, Portugalsko, Rakousko, Řecko, Slovensko, Slovinsko a Španělsko) a šest členských států EU mimo eurozónu (Bulharsko, Dánsko, Maďarsko, Polsko, Rumunsko a Švédsko). V platnost vstoupila dne 1. ledna 2013.

Evropský semestr – Koordinace rozpočtových

Evropská fiskální rada

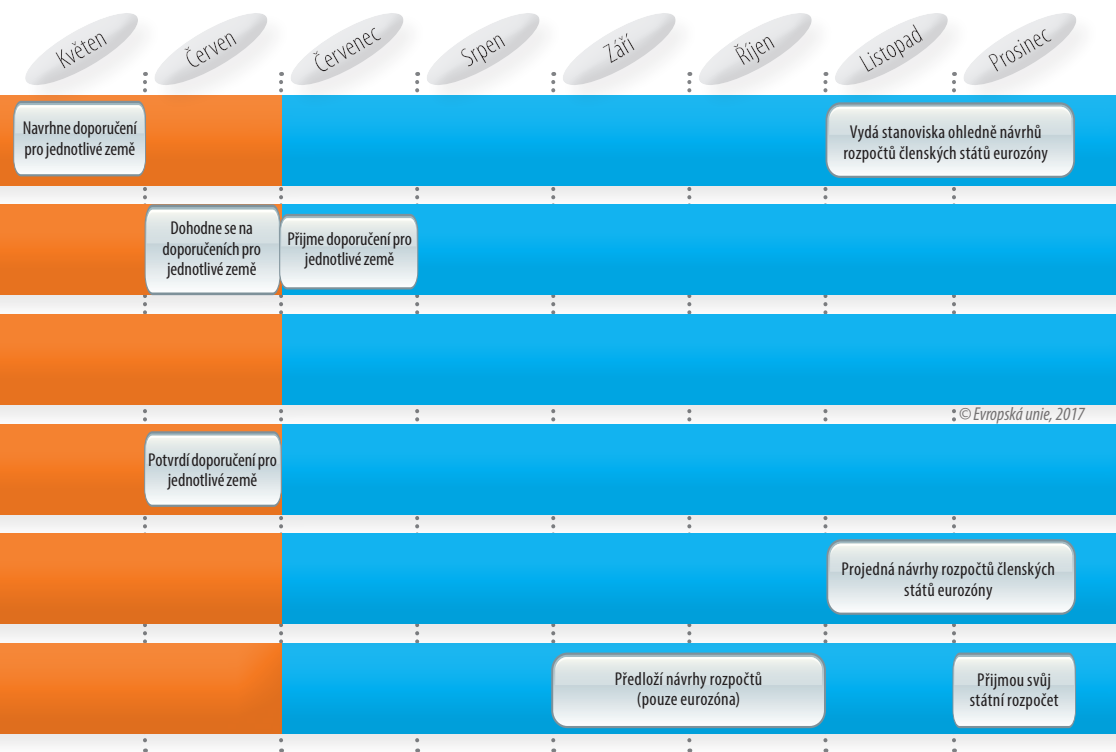
V říjnu 2015 přijala Komise rozhodnutí, kterým se zřizuje Evropská fiskální rada, jež bude Komisi poskytovat poradenství a hodnocení v oblasti celkového směřování fiskální politiky v eurozóně. Tento nezávislý subjekt je složen z pěti mezinárodních odborníků, jejichž činnost je podkladem pro práci Komise týkající se dohledu a prosazování pravidel Paktu o stabilitě a růstu.

Koordinace hospodářských politik: evropský semestr

Evropský semestr je cyklus koordinace hospodářských a fiskálních politik v rámci EU. Členské státy obdrží pokyny a doporučení, které zohlední při přípravě svých rozpočtových plánů.

Tento proces pokrývá období šesti měsíců od začátku každého roku, a proto se označuje názvem „semestr“. Během evropského semestru uvádějí členské státy své roz-

a hospodářských politik členských států od ledna do června

počtové a hospodářské politiky do souladu s cíli a pravidly dohodnutými na úrovni EU. Jeho smyslem tak je:

- zajistit zdravé veřejné finance;
- podpořit hospodářský růst;
- zamezit nadměrné makroekonomické nerovnováze v EU.

Evropský semestr je zahájen v listopadu zveřejněním **roční analýzy růstu** vypracované Komisí. Tato analýza se zabývá hospodářskou situací v EU a určuje obecné priority pro hospodářskou politiku v nadcházejícím roce, včetně fiskálních politik a reforem potřebných k zajištění stability a růstu.

V lednu a únoru členské státy tyto priority projednávají v Radě se svými partnery v EU.

O analýze jedná v tomtéž období také Evropský parlament a vydá stanovisko k hlavním směrům politik zaměstnanosti, které jsou v analýze obsaženy.

Na základě těchto jednání stanoví vedoucí představitelé EU na jarním zasedání Evropské rady v březnu politické směry pro daný rok.

Na základě těchto pokynů členské státy nastíní, jak by tyto směry naplnily prostřednictvím svých rozpočtových a hospodářských politik. V dubnu předloží své střednědobé rozpočtové plány (programy stability v případě členů eurozóny a konvergenční programy v případě zemí mimo eurozónu) a své hospodářské plány (národní programy reforem).

V květnu Komise navrhne konkrétní doporučení pro každou zemi EU, takzvaná **doporučení pro jednotlivé země**. Tato doporučení představují politická vodítka šitá na míru danému členskému státu.

V červnu doporučení pro jednotlivé země projedná Rada a dohodne se na nich. Poté je schválí Evropská rada na svém červnovém zasedání a následně je v červenci přijme Rada pro hospodářské a finanční věci.

Období následujících šesti měsíců se někdy nazývá „národní semestr“. Členské státy dokončí své státní rozpočty pro nadcházející rok, přičemž zohlední doporučení, která jsou jim určena. Členské státy eurozóny musejí své návrhy rozpočtů předložit Komisi do poloviny října. Na základě posouzení provedeného Komisí je pak projedná Euroskupina.

Členské státy s přihlédnutím k tomuto posouzení přijmou do konce roku své státní rozpočty a Komise zahájí další cyklus evropského semestru zveřejněním roční analýzy růstu na další rok, přičemž zohlední, v jakém rozsahu se členské státy jim určenými doporučeními řídily.

Prevence a náprava makroekonomické nerovnováhy

V zájmu zabránění hospodářským nerovnováhám v rámci jednotlivých zemí i na úrovni EU byl zaveden **system včasného varování při makroekonomické nerovnováze**. Potenciální nerovnováhy v členských státech jsou kontrolovány pomocí srovnávacího přehledu ukazatelů, mezi něž patří míra nezaměstnanosti, náklady práce, rozdíl mezi dovozem a vývozem a vývoj cen nemovitostí, na jejichž základě lze zjistit, jak se ekonomiky v průběhu času vyvíjejí.

Mechanismus je spuštěn, pokud hodnoty jednotlivých ukazatelů přesáhnou dohodnuté prahy. Komise provádí každoroční posouzení a zjišťuje potenciální problémy předem. Na základě tohoto posouzení navrhne doporučení pro jednotlivé členské státy, která jsou obvykle začleněna do procesu evropského semestru.

Pokud některá země tato doporučení opakovaně neplní, mohou jí být uloženy sankce.

Vnitrostátní rady pro produktivitu

Pro potřeby sledování výsledků zemí eurozóny z hlediska produktivity a konkurenceschopnosti Rada doporučila, aby zřídily **vnitrostátní rady pro produktivitu**. Tyto nezávislé subjekty budou analyzovat vývoj a politické výzvy v oblasti produktivity a konkurenceschopnosti. Analýzy vypracované těmito radami by měly – vedle podpory koordinace a výměny osvědčených postupů mezi zeměmi eurozóny – přispět ke zlepšení schopnosti přilákat investice a k řešení faktorů, jež mohou ovlivnit ceny a kvalitu zboží a služeb.

Výroční zprávy by mohly být využity v kontextu procesu evropského semestru. Ostatní členské státy EU se vyzývají, aby zřídily obdobné subjekty. Vnitrostátní rady pro produktivitu by měly být plně funkční nejpozději začátkem roku 2018.

Podpora růstu

Hospodářská krize zapříčinila v řadě zemí EU recesi. Růst se výrazně propadl, zvýšila se nezaměstnanost a snížila konkurenceschopnost. Vedle zdravých veřejných financí a lepší regulace finančního sektoru a dohledu nad ním potřebuje EU také dynamickou strategii růstu.

Strategie EU pro růst a zaměstnanost, **Evropa 2020**, vymezuje celou řadu priorit zaměřených na stimulaci inteligentního a udržitelného hospodářství podporujícího začlenění. V této strategii jsou stanoveny společné cíle v oblastech zaměstnanosti,

vzdělávání, výzkumu a inovací, sociálního začleňování a snižování chudoby a v oblasti klimatu a energetiky. Sledování pokroku členských států při plnění těchto cílů je součástí procesu evropského semestru. V současné době je hlavní prioritou strategie Evropa 2020 vytvoření jednotného digitálního trhu a vnitřního trhu s energií.

Jednou z hlavních otázek vyvolávajících obavy je vysoký počet nezaměstnaných mladých lidí v Evropě. Až 8 miliard eur bude vynaloženo v rámci [Iniciativy na podporu zaměstnanosti mladých lidí](#) za účelem vytvoření pracovních míst pro mladé lidi.

V rámci systému záruk pro mladé lidi musejí všichni mladí lidé do 25 let obdržet do čtyř měsíců od okamžiku, kdy se stali nezaměstnanými nebo ukončili formální vzdělávání, kvalitní nabídku zaměstnání, dalšího vzdělávání, učňovského místa nebo stáže. © goodluz – Fotolia.com

Investiční plán pro Evropu byl zaveden s cílem pomoci obnovit přísun úvěrů do ekonomiky. Na jeho základě se finanční prostředky z rozpočtu EU a Evropské investiční banky (EIB) používají na podporu životaschopných investičních projektů, které by jinak nemohly být financovány. S tím se často potýkají malé a střední podniky. Doplňující financování ze strany EU také slouží jako katalyzátor pro mobilizaci soukromých zdrojů financování pro tyto projekty. Kromě financování je v rámci této iniciativy poskytována technická pomoc pro investiční projekty. Současně se iniciativa snaží určit, jak by mohly být odstraněny konkrétní překážky, jež investicím brání.

EIB podporuje zakládání malých a středních podniků; příkladem může být společnost, která se specializuje na oblast inovační lékařské diagnostiky. Tato společnost mimo jiné vyvinula proces, který lékařům umožňuje získat výsledky krevních rozborů z jedné kapky krve v řádu minut, přímo v místě péče. © Evropská investiční banka, 2017

Mezi projekty, které EIB svými finančními příspěvky podpořila, patří rekonstrukce dálnice mezi Vilniusem a Utenou v Litvě, nově vybudované nájemné sociální a cenově dostupné bydlení v anglickém Londýně a projekty na výrobu energie z obnovitelných zdrojů ve třech regionech v Itálii (Sardinie, Sicílie a Apulie). Banka rovněž podporuje malé a střední podniky, začínající podniky a mikropodnikatele.

2. FINANČNÍ STABILITA – VYTVOŘENÍ BANKOVNÍ UNIE

Finanční dohled

Krise odhalila zásadní nedostatky ve finančním sektoru. Vlády musely zasáhnout, aby zabránily zhroutilí řady bank.

Aby EU předešla opakování obdobné situace v budoucnosti a zlepšila koordinaci dohledu nad finančním sektorem mezi členskými státy, zřídila nové orgány pro dohled nad finančními institucemi:

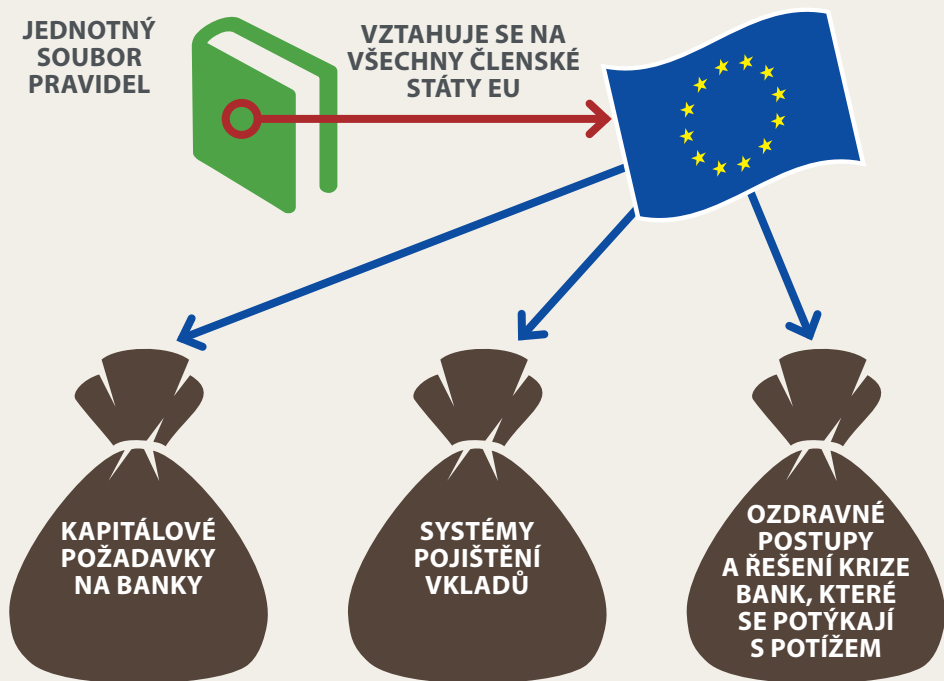
- **Evropský orgán pro bankovníctví** (EBA), který se zaměřuje na bankovní sektor a má sídlo v londýnském City;
- **Evropský orgán pro pojišťovnictví a zaměstnanecské penzijní pojištění** (EIOPA), který je zaměřen na pojistné a penzijní programy a sídlí ve Frankfurtu nad Mohanem;
- **Evropský orgán pro cenné papíry a trhy** (ESMA), který se zaměřuje na fungování finančních trhů a sídlí v Paříži;
- **Evropská rada pro systémová rizika** (ESRB), která vykonává obecný makroekonomický dohled nad finančním systémem jako celkem, působí při Evropské centrální bance a s její podporou.

Jednotný soubor pravidel

Byla zavedena nová pravidla s cílem omezit rizika, která banky, jež se dostaly do problémů, představují pro ekonomiku a daňové poplatníky. Mezi nejdůležitější prvky nového systému patří:

- soubor **pravidel týkající se kapitálových požadavků**, který zajistí, aby banky disponovaly dostatečnými prostředky, díky nimž budou moci kdykoli pokrýt případné ztráty;
- harmonizované **systémy pojištění vkladů**, které poskytují ochranu pro vklady občanů do výše 100 000 eur. Tyto systémy jsou financovány bankami;
- jasná pravidla pro zacházení s bankami, které se potýkají s potížemi. Ta zajišťují, že je **proces ozdravování a řešení krize** bank zahajován brzy – jakmile orgán dohledu zjistí, že určité bance hrozí ztráta životaschopnosti. Náklady na úpadky bank tak ponese finanční odvětví, nikoli daňoví poplatníci.

Tato pravidla se vztahují na všechny členské státy EU, neboť jsou součástí právních předpisů týkajících se vnitřního trhu. Eurozóna však jde ještě o krok dále a usiluje o vytvoření bankovní unie s jednotným orgánem dohledu a jednotným mechanismem pro řešení krizí. Členské státy mimo eurozónu mohou do bankovní unie vstoupit také, pokud si to přejí.

Společný bankovní dohled

V rámci **jednotného mechanismu dohledu** (SSM) byla odpovědnost za bankovní dohled v eurozóně přesunuta z vnitrostátních orgánů na ECB.

ECB a vnitrostátní orgány dohledu společně dohlížejí na banky v eurozóně i v zúčastněných zemích mimo eurozónu. To vede ke konzistentnějšímu dohledu nad bankovním sektorem a rychlému přijímání opatření v případech, že jsou zjištěny nedostatky.

Největší banky, u nichž se má za to, že z důvodu své velikosti, významu pro hospodářství členského státu, který se účastní bankovní unie, nebo Unie jako celku a významu jejich přeshraniční činnosti představují riziko pro celý finanční systém, podléhají přímému dohledu ze strany ECB. Vnitrostátní orgány dohledu (v úzké spolupráci s ECB) i nadále vykonávají dohled nad menšími bankami.

JEDNOTNÝ MECHANISMUS DOHLEDU

EVROPSKÁ CENTRÁLNÍ
BANKA

PŘÍMÝ DOHLED

NEPŘÍMÝ DOHLED

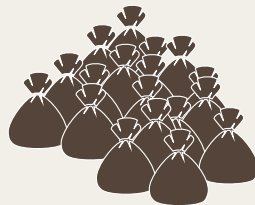
**ECB vykonává
dohled ve spolupráci
s vnitrostátními
orgány**

**Vnitrostátní orgány
vykonávají dohled
ve spolupráci s ECB**

VELKÉ BANKY

129 významných bank

OSTATNÍ BANKY

Přibližně 3 500 méně významných
bank

Mechanismus pro řešení krizí bank

Jednotný mechanismus pro řešení krizí (SRM) určuje, jak postupovat, když banka není životaschopná. Tvoří jej Jednotný výbor pro řešení krizí (SRB) a Jednotný fond pro řešení krizí (SRF). Restrukturalizace a řešení krizí bank se tedy přesunulo z vnitrostátní úrovně na úroveň EU. Hrozí-li ztráta životaschopnosti u některé banky v eurozóně, bude za řešení situace odpovídat jednotný orgán příslušný k řešení krize.

Namísto toho, aby každá země měla svůj fond pro řešení krizí, byl k tomuto účelu zřízen fond jednotný. Tento fond je financován celým bankovním sektorem v bankovní unii a může být využit k řešení krize jakékoli banky v této unii.

O evropském systému pojištění vkladů se v současné době jedná. Záměrem je v počáteční fázi postupně vytvořit zajištění a soupojištění pro vnitrostátní systémy pojištění vkladů a v konečné fázi přejít na společný fond pojištění vkladů.

Odolné úvěrové instituce

V současné době se pracuje na dalším prvku ve struktuře bankovní unie: **odolnosti úvěrových institucí**. Cílem je předejít tomu, aby ve finančním systému EU došlo ke katastrofálnímu dominovému efektu, který by způsobilo selhání velkých, vzájemně propojených úvěrových institucí. Nová pravidla by zavedla povinnost oddělit vysoce rizikové činnosti banky od jejich „základních“ činností, jako je přijímání vkladů nebo poskytování platebních služeb nebankovním klientům.

BANKOVNÍ UNIE

VZTAHUJE SE
NA VŠECHNY ZEMĚ
EUROZÓNY A JE
OTEVŘENÁ K ÚČASTI
ZEMÍM, KTERÉ EURO
NEPOUŽÍVAJÍ

JEDNOTNÝ SOUBOR PRAVIDEL

Vztahuje se na všechny
členské státy EU

JEDNOTNÝ MECHANISMUS DOHLEDU

Posílený dohled nad
bankovním sektorem
eurozóny s cílem
odhalit nedostatky
a přijmout opatření
k jejich nápravě

JEDNOTNÝ MECHANISMUS PRO ŘEŠENÍ KRIZÍ

Zajišťuje, že situace
bank na pokraji úpadku
bude řádně řešena s co
nejmenšími náklady
pro daňové poplatníky
a reálnou ekonomiku

3. MECHANISMY STABILITY

Od roku 2010 se některé země eurozóny potýkaly s potížemi při financování svého dluhu. Úrokové sazby, za kterých získávaly prostředky na finančních trzích, dosáhly takové výše, že tyto země nemohly udržet svůj celkový veřejný dluh na udržitelné a únosné úrovni.

Byly proto vytvořeny **dočasné mechanismy**, jejichž smyslem bylo urychleně obnovit v eurozóně stabilitu.

Řecko, Irsko a Portugalsko obdržely pomoc z dočasného záchranného balíčku, zatímco Španělsku, Kypru a (v nedávné době) Řecku byla poskytnuta podpora z ESM.

Základní kámen evropského ochranného systému, stálý **Evropský mechanismus stability**, nahradil výše uvedené dočasné nástroje v říjnu roku 2012. ESM je mezinárodní finanční instituce zřízená zeměmi eurozóny a představuje hlavní nástroj pro pomoc zemím eurozóny, které se potýkají s **potížemi s financováním**.

Maximální úvěrová kapacita ESM je 500 miliard eur. Tyto úvěry jsou financovány z výpůjček ESM na finančních trzích. Až 60 miliard eur z úvěrové kapacity lze využít k přímé rekapitalizaci bank.

Jednotlivé tranše úvěru jsou zemi, které je pomoc určena, vyplaceny, pouze pokud tato země splňuje předem dohodnuté podmínky pro obnovení udržitelných veřejných financí a reformu svého hospodářství. Provádění programu sledují Evropská komise a Evropská centrální banka. Kdykoli je to možné, je do procesu zapojen Mezinárodní měnový fond.

Členy ESM jsou všechny členské státy eurozóny. Své sídlo má tato finanční instituce v Lucemburku.

Podmínky poskytnutí podpory

Finanční podpora vždy vychází z **přísných podmínek** dohodnutých mezi poskytovateli úvěru a zemí, která jej obdrží. Daná země se musí zavázat ke splnění určitých cílů, které se mohou týkat fiskální korekce (zlepšení výběru daní, zvýšení udržitelnosti veřejných výdajů, reforma veřejné správy, privatizace veřejných služeb nebo společností, prodej veřejného majetku), restrukturalizace bankovního sektoru (rekapitalizace, posílení regulace a dohledu, záchrana solventních bank a uzavření bank, jež nejsou životaschopné) nebo reformy trhu práce. Tyto podmínky pomohou zemi, které je pomoc určena, reformovat hospodářství a navrátit se k trvalému, udržitelnému růstu a stabilním veřejným financím.

Sledování plnění podmínek

Evropská komise, Evropská centrální banka a (případně) ESM a Mezinárodní měnový fond v pravidelných intervalech přezkoumávají, zda jsou dohodnuté podmínky plněny. Kladný výsledek posouzení je předpokladem pro výplatu jednotlivých tranší finanční pomoci.

První pozitivní výsledky se již dostavily. Irsko úspěšně ukončilo svůj program v prosinci 2013 a získalo opět přístup na finanční trhy. Španělsko dokončilo svůj program týkající se finančního sektoru v lednu roku 2014 poté, co provedlo důkladnou restrukturalizaci svých bank. Portugalsko svůj ekonomický ozdravný program, který zahrnoval program reforem zaměřených na obnovení hospodářského růstu, opustilo v červnu 2014. Kypr svůj ekonomický ozdravný program opustil v březnu 2016 poté, co posílil stabilitu svého finančního sektoru a zlepšil své veřejné finance. Hospodářský růst a zaměstnanost se postupně zlepšují také v Řecku, které je jedinou zemí, v níž program nadále probíhá.

ČASOVÝ PŘEHLED — KONSOLIDACE HOSPODÁŘSKÉ A MĚNOVÉ UNIE

2009

Podzim: Řecko oznamuje schodek veřejných financí ve výši 12,7 % HDP a dluh dosahující 113 % HDP.

2010

- 11. února:** Evropská rada na svém jarním zasedání v březnu potvrzuje, že vedoucí představitelé EU jsou připraveni přijmout opatření v reakci na řecký dluh. Zvyšují se obavy ohledně výše dluhu v Portugalsku, Irsku a Španělsku. Hodnota eura klesá.
- 23. dubna:** Řecko žádá o finanční pomoc.
- 2. května:** Vedoucí představitelé eurozóny a Mezinárodního měnového fondu (MMF) se dohodli na záchranném balíčku pro Řecko. Úrokové sazby, za kterých si půjčují Portugalsko, Irsko a Španělsko, dosahují dramatické výše. Hodnota eura dále klesá.
- 9. května:** Ministři hospodářství a financí schválili evropský záchranný balíček v hodnotě 500 miliard eur, zahrnující Evropský nástroj finanční stability (EFSF) a evropský mechanismus finanční stabilizace (EFSM).
- 18. května:** Řecko obdrželo první tranši úvěru.
- 17. června:** Vedoucí představitelé EU přijímají strategii pro růst a zaměstnanost, Evropa 2020, a evropský semestr.
- 12. září:** Orgány bankovního dohledu se dohodly na přísnějších kapitálových pravidlech pro bankovní sektor.
- 19. října:** Rada pro hospodářské a finanční věci přijímá přísnější pravidla pro hedgeové fondy.
- 21. listopadu:** Irsko žádá o finanční pomoc.

2011

- 1. ledna:** Estonsko vstupuje do eurozóny.
- leden:** Začínají fungovat tři orgány dohledu, které vykonávají dohled nad bankami, burzami a pojišťovnami. Evropská rada pro systémová rizika (ESRB) vykonává makroekonomický dohled nad finančním systémem jako celkem.
- Je zahájen první evropský semestr týkající se rozpočtového plánování členských států na rok 2012.
- 12. ledna:** Irsko obdrželo první tranši úvěru.
- 24.–25. března:** Vedoucí představitelé EU se dohodli na vytvoření Evropského mechanismu stability (ESM) a uzavření rozpočtového paktu.
- 7. dubna:** Portugalsko žádá o finanční pomoc.
- červen:** Portugalsko obdrželo první tranši úvěru.
- 26. října:** Evropská rada rozhodla, že banky musejí zvýšit svůj kmenový kapitál.
- 13. prosince:** Vstupuje v platnost balíček šesti právních aktů týkajících se koordinace a správy ekonomických a fiskálních záležitostí v EU (tzv. six-pack).

2012

- 2. února:** Vedoucí představitelé eurozóny podepsali smlouvu o ESM, kterou se zavádí záchranné mechanismy pro země ve finančních potížích.
- 1.–2. března:** Dvacet pět vedoucích představitelů EU podepsalo rozpočtový pakt (Smlouvu o stabilitě, koordinaci a správě v hospodářské a měnové unii).
- 25. června:** Španělsko žádá o finanční pomoc.
- 6. září:** ECB vyhláší nový program nákupu dluhopisů vydaných členy eurozóny, kteří jsou příjemci finanční pomoci z mechanismů stability eurozóny.
- 8. října:** Je zahájen ESM. Bude poskytovat svým členům finanční pomoc za účelem zajištění finanční stability.
- 23. listopadu:** Kypr žádá o finanční pomoc.
- 11. prosince:** Španělsko obdrželo první tranši úvěru.

2013

- 1. ledna:** Vstupuje v platnost rozpočtový pakt. Dvacet pět signatářů tohoto aktu je na jeho základě povinno zavést do svých vnitrostátních předpisů stanovená rozpočtová a dluhová pravidla.
- 13. května:** Kypr obdržel první tranši úvěru.
- 30. května:** Vstupuje v platnost balíček dvou právních aktů, kterými se posiluje rozpočtová kázeň a hospodářský dohled v eurozóně (tzv. two-pack).
- 3. listopadu:** Vstupuje v platnost nařízení o jednotném mechanismu dohledu (SSM). Tímto nařízením se svěřují ECB nové pravomoci v oblasti dohledu nad bankami v eurozóně.

2014

- 1. ledna:** Lotyšsko vstupuje do eurozóny.
Vstupuje v platnost balíček právních aktů o kapitálových požadavcích na banky.
- 15. dubna:** Byla finalizována politická dohoda ohledně jednotného mechanismu pro řešení krizí bank (SRM). Tento mechanismus zajišťuje řešení situace bank na pokraji úpadku řádným způsobem, aniž by při tom musely být využity peníze daňových poplatníků.
- 4. listopadu:** Začíná plně fungovat jednotný mechanismus dohledu.

2015

- 1. ledna:** Litva vstupuje do eurozóny.
Vstupuje v platnost část SRM, například zřízení nového Jednotného výboru pro řešení krizí (SRB).
- 18. března:** Španělsko splácí část svého úvěru ESM před stanoveným termínem.
- 25. června:** Rada přijímá nařízení o Evropském fondu pro strategické investice (EFSI).
- 30. června:** Končí platnost programu EFSF pro Řecko.
- 2. července:** Kypr obdržel tranši z ESM.
- 3. července:** Končí lhůta pro provedení systému pojištění vkladů ve vnitrostátních právních předpisech.
- 8. července:** Řecko žádá o další pomoc z ESM.
- 17. července:** Rada přijala rozhodnutí o krátkodobém překlenovacím financování pro Řecko z EFSM.

- 14. srpna** Euroskupina se dohodla na třetím programu pomoci Řecku.
- 1. listopadu:** Komise rozhodla o zřízení Evropské fiskální rady.

2016

- 1. ledna:** Je zřízen Jednotný fond pro řešení krizí (SRF), a tím začíná plně fungovat SRM.
- 17. června:** Rada přijala závěry o plánu na dokončení bankovní unie.
Bylo dosaženo politické dohody o zřízení vnitrostátních rad pro produktivitu.
- 19. října:** Začíná fungovat Evropská fiskální rada.

JAK ZÍSKAT PUBLIKACE EU

Bezplatné publikace:

- jeden výtisk:
prostřednictvím stránek EU Bookshop (<http://bookshop.europa.eu>);
- více výtisků, plakáty či pohlednice:
na zastoupeních Evropské unie (http://ec.europa.eu/represent_cs.htm)
a na delegacích Evropské unie v zemích mimo EU
(http://eeas.europa.eu/delegations/index_cs.htm);
můžete se také obrátit na síť Europe Direct na adrese
http://europa.eu/europedirect/index_cs.htm nebo na telefonní lince 00 800 6 7 8 9 10 11
(zdarma v rámci EU) (*).

(*) Informace jsou poskytovány zdarma, stejně jako většina telefonních hovorů (někteří operátoři, telefonní automaty nebo hotely však mohou telefonické spojení zpoplatnit).

Placené publikace:

- prostřednictvím stránek EU Bookshop (<http://bookshop.europa.eu>).

Rue de la Loi/Wetstraat 175
1048 Bruxelles/Brussel
BELGIQUE/BELGIË
Tel. +32 (0)2 281 61 11
www.consilium.europa.eu

Úřad pro publikace

Print	PDF
ISBN 978-92-824-6106-8	ISBN 978-92-824-6077-1
doi:10.2860/13290	doi:10.2860/45276
QC-04-17-545-CS-C	QC-04-17-545-CS-N